

СЕКРЕТАРІАТ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

вул. Жилянська, 14, м. Київ, 01033, тел. (044) 238-11-19, факс 238-13-37
web: <http://www.ccu.gov.ua>

Михайло<foi+request-104589-86855980@dostup.pravda.com.ua>

Шановний пане Михайле!

У відповідь на надісланий запит на отримання публічної інформації (вх. № 18/134-п.і. від 3 жовтня 2022 року) із проханням надати інформацію, чи діє Конституція України, чи можна посилатися на неї як на діючий нормативно-правовий акт, повідомляємо таке.

Конституція України від 28 червня 1996 року чинна на всій території України.

Згідно із пунктом 2 резолютивної частини Рішення від 3 жовтня 1997 року № 4-зп/1997 у справі за конституційним зверненням Барабаша О. Л. щодо офіційного тлумачення частини п'ятої статті 94 та статті 160 Конституції України (справа про набуття чинності Конституції України; далі – Рішення, що додається) „За статтею 160 Конституції України Конституція України набула чинності в день її прийняття Верховною Радою України – 28 червня 1996 року.

Моментом набуття чинності Конституцією України є момент оголошення результатів голосування за проектом Конституції України в цілому на пленарному засіданні Верховної Ради України“.

«В Конституції України відсутнє положення щодо визнання після її прийняття такими, що втратили чинність, Конституції (Основного Закону) України від 20 квітня 1978 року з наступними змінами і доповненнями й Конституційного Договору між Верховною Радою України та Президентом України „Про основні засади організації та функціонування державної влади і місцевого самоврядування в Україні на період до прийняття нової Конституції України“ (1к/95-ВР) від 8 червня 1995 року. Відповідні положення містяться у статтях 2 та 3 Закону України „Про прийняття Конституції України і введення її в дію“ (254/96-ВР). Проте набуття чинності Конституцією України не можна пов'язувати з прийняттям цього Закону» (абзац четвертий 3 пункту мотивувальної частини Рішення).

Згідно зі статтею 8 Конституції України Конституція України має найвищу юридичну силу, її норми є нормами прямої дії. Звернення до суду для захисту конституційних прав і свобод людини і громадянина безпосередньо на підставі Конституції України гарантується.

Відповідно до статті 151² Конституції України рішення та висновки, ухвалені Конституційним Судом України, є обов'язковими, остаточними і не можуть бути оскаржені.

Рішення опубліковано в офіційних друкованих виданнях України, розміщено на офіційному вебсайті Конституційного Суду України (www.ccu.gov.ua) у розділі „Акти КСУ“.

Додаток: Рішення Конституційного Суду України від 3 жовтня 1997 року № 4-зп/1997 на 6 стор.

З повагою

перший заступник керівника Секретаріату –
керівник Департаменту організаційної роботи

Л. І. БІРЮК

ІМЕНЕМ УКРАЇНИ

Р І Ш Е Н Н Я

КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

у справі за конституційним зверненням Барабаша
Олександра Леонідовича щодо офіційного тлумачення
частини п'ятої статті 94 та статті 160 Конституції України
(справа про набуття чинності Конституцією України)

м.Київ

3 жовтня 1997 року

Конституційний Суд України у складі суддів Конституційного
Суду України:

Тимченка Івана Артемовича - головуєчий,
Вознюка Володимира Денисовича,
Євграфова Павла Борисовича,
Козюбри Миколи Івановича,
Костицького Михайла Васильовича,
Малинникової Людмили Федорівни,
Мартиненка Петра Федоровича,
Мироненка Олександра Миколайовича,
Німченка Василя Івановича,
Селівона Миколи Федосовича,
Скоморохи Віктора Єгоровича,
Тихого Володимира Павловича,
Чубар Людмили Пантеліївни,
Шаповала Володимира Миколайовича,
Яценка Станіслава Сергійовича,

керуючись статтею 150 Конституції України, пунктом 4 статті 13
Закону України "Про Конституційний Суд України", розглянув на

пленарному засіданні у письмовому слуханні справу про офіційне тлумачення частини п'ятої статті 94 та статті 160 Конституції України.

Приводом для розгляду справи, згідно зі статтею 42 Закону України "Про Конституційний Суд України", стало конституційне звернення Барабаша Олександра Леонідовича.

Підставою для розгляду справи, згідно зі статтею 94 Закону України "Про Конституційний Суд України", стала наявність неоднозначного застосування положень Конституції України Верховним Судом України, що, на думку суб'єкта права на конституційне звернення, призвело до порушення його конституційних прав і свобод.

У конституційному зверненні Барабаш О.Л. просить дати офіційне тлумачення частини першої статті 58, частини п'ятої статті 94 та статті 160 Конституції України щодо моменту набуття чинності Конституцією України.

Заслухавши суддю-доповідача Шаповала В.М. та проаналізувавши матеріали справи за конституційним зверненням Барабаша О.Л., Конституційний Суд України

у с т а н о в и в:

1. У червні 1996 року Барабаш О.Л. звернувся до Верховного Суду України зі скаргою на рішення Центральної виборчої комісії по виборах народних депутатів України, яким йому було відмовлено у внесенні на повторний розгляд звернення з питань визнання недійсними повторних виборів народного депутата України.

Розглянувши матеріали цієї скарги, суддя Верховного Суду України своєю ухвалою від 8 липня 1996 року відмовив у її прийнятті як такої, що не підлягає розгляду в судах.

Не погоджуючись з мотивами відмови, Барабаш О.Л. подав скаргу в порядку нагляду. Він стверджував, що наведені в ухвалі мотиви відмови у прийнятті скарги до розгляду не відповідають змісту Конституції України, вже чинної на день постановлення зазначеної ухвали. Барабаш О.Л. наголошував на тому, що встановлений чинним законодавством по суті обмежувальний характер права на судове оскарження дій та рішень Центральної виборчої комісії по виборах народних депутатів України не відповідає ряду положень Конституції України, зокрема положенню її статті 55.

У відповіді Верховного Суду України від 26 вересня 1996 року було вказано, що підстав для опротестування відповідної ухвали і задоволення скарги Барабаша О.Л. не встановлено. Водночас було зазначено, що на час постановлення ухвали судді Верховного Суду України Конституція України не діяла. Заперечуючи проти такої позиції, Барабаш О.Л. подав повторну скаргу у порядку нагляду. У відповіді Верховного Суду України від 12 листопада 1996 року було вказано, що конституційні норми не могли бути застосовані у вирішенні питання про прийняття відповідної скарги у зв'язку з тим, що Конституція України була опублікована 13 липня 1996 року. При цьому було зроблено посилання на зміст частини п'ятої статті 94 Конституції України.

Зазначені відповіді щодо набуття чинності Конституцією України свідчать про неоднозначність застосування її окремих норм Верховним Судом України, що зумовило відкриття конституційного провадження у справі за конституційним зверненням Барабаша О.Л. Задля розв'язання такої неоднозначності виникла потреба в офіційному тлумаченні частини п'ятої статті 94 та статті 160 Конституції України.

Конституційний Суд України визнав недоцільним безпосередньо пов'язувати предмет офіційного тлумачення зі змістом частини першої статті 58 Конституції України. До того ж офіційне тлумачення відповідного положення Конституції України містить Рішення Конституційного Суду України від 13 травня 1997 року у справі про офіційне тлумачення статей 58, 78, 79, 81 Конституції України та статей 243-21, 243-22, 243-25 Цивільного процесуального кодексу України (справа щодо несумісності депутатського мандата).

2. Відповідно до частини п'ятої статті 94 Конституції України "Закон набирає чинності через десять днів з дня його офіційного оприлюднення, якщо інше не передбачено самим законом, але не раніше дня його опублікування". Ця норма статті перебуває у системному зв'язку з нормами розділу IV "Верховна Рада України", насамперед з тими, які безпосередньо регулюють законодавчий процес. Тим самим положення статті 94 Конституції України щодо набрання чинності законом віднесені до законів - актів органу законодавчої влади.

Конституція України як Основний Закон держави за своєю юридичною природою є актом установчої влади, що належить народу.

Установча влада по відношенню до так званих встановлених влад є первинною: саме в Конституції України визнано принцип поділу державної влади на законодавчу, виконавчу і судову (частина перша статті 6) та визначено засади організації встановлених влад, включно законодавчої. Прийняття Конституції України Верховною Радою України означало, що у даному випадку установча влада була здійснена парламентом.

Закони є актами встановленої Конституцією України законодавчої влади і, більше того, актами єдиного органу законодавчої влади - Верховної Ради України. Це зумовлює їх субординацію відносно Конституції України, з чого можна зробити висновок, що норми частини п'ятої статті 94 Конституції України щодо набрання чинності законом не раніше дня його опублікування не можуть бути віднесені до самої Конституції України.

3. Згідно зі статтею 160 Конституції України, Конституція набуває чинності з дня її прийняття.

Словосполучення "набуває чинності" у статті 160 і словосполучення "набирає чинності" у частині п'ятій статті 94 Конституції України мають синонімічні значення. Обидва вони означають, що відповідні нормативні правові акти вступили в силу.

Виклад норми статті 160 Конституції України припускає лише буквальне тлумачення, з якого випливає, що Конституція України набула чинності 28 червня 1996 року, у день її прийняття.

В Конституції України відсутнє положення щодо визнання після її прийняття такими, що втратили чинність, Конституції (Основного Закону) України від 20 квітня 1978 року з наступними змінами і доповненнями й Конституційного Договору між Верховною Радою України та Президентом України "Про основні засади організації та функціонування державної влади і місцевого самоврядування в Україні на період до прийняття нової Конституції України" від 8 червня 1995 року. Відповідні положення містяться у статтях 2 та 3 Закону України "Про прийняття Конституції України і введення її в дію". Проте набуття чинності Конституцією України не можна пов'язувати з прийняттям цього Закону.

Конкретна сфера суспільних відносин не може бути водночас врегульована однопредметними нормативними правовими актами однакової сили, які за змістом суперечать один одному. Звичайною є практика, коли наступний у часі акт містить пряме застереження щодо повного або часткового скасування попереднього. Загальновизнаним є й те, що з прийняттям нового акта, якщо інше не

передбачено самим цим актом, автоматично скасовується однопредметний акт, який діяв у часі раніше. До того ж, сам Конституційний Договір по суті передбачав втрату ним чинності і скасування чинної на момент його підписання Конституції з прийняттям нової Конституції України.

Сама ж Конституція України набула чинності з моменту оголошення результатів голосування за проектом Конституції України в цілому на пленарному засіданні Верховної Ради України.

На основі викладеного і керуючись статтями 147 та 150 Конституції України, статтями 63, 67 та 69 Закону України "Про Конституційний Суд України", Конституційний Суд України

в и р і ш и в:

1. Частину п'яту статті 94 Конституції України щодо набуття чинності законом не раніше дня його опублікування потрібно розуміти так, що дія цієї частини статті не поширюється на набуття чинності Конституцією України.

2. За статтею 160 Конституції України Конституція України набула чинності в день її прийняття Верховною Радою України - 28 червня 1996 року.

Моментом набуття чинності Конституцією України є момент оголошення результатів голосування за проектом Конституції України в цілому на пленарному засіданні Верховної Ради України.

3. З набуттям чинності Конституцією України, згідно з частиною другою статті 55 Конституції України, кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб.

4. Рішення Конституційного Суду України є обов'язковим до виконання на території України, остаточним і не може бути оскарженим.

Рішення Конституційного Суду України підлягає опублікуванню у "Віснику Конституційного Суду України" та в інших офіційних виданнях.

КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ

м. К и ї в
3 жовтня 1997 року
№ 4-зп
Справа № 18/183-97